

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEL'U NA ŠESTNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok --- 4 koruny --- hal.
Na pol roka --- 2 " --- "
Na štvrt' roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
EDVARD SÁNDORFI.

Majiteľ' a vydavateľ' :
JAN MOLNÁR

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin,
ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Ratovanie ľudu.

Keď už veľkopanskí papáči liberálni s pomocou židovstva pozbavili ten ubiedený ľudu všetkých ľudských práv, vtedy Prozreteľnosť božia postavila dobrodušných mužov, ktorí vytkli si za jediný cieľ života: vysvobodit' otrokov z jarma liberálov a židov.

Schválne hovoríme že z jarma, lebo to polozenie vaše bolo také, jako toho hoviadka, ktoré zapriaháte. Ba bolo to polozenie vaše pod liberálmi ešte horšie. Znali sme mnohých liberálov, ktorý nádherné byty stavali pre to nemé stvorenia, pre lichvu, opatrili ju stravou, polahodkami, skvostou. Znali sme nemálo útlocitných liberálnych paní, ktoré s podivnou láskavosťou maznaly sa ešte aj s tým psom svojim. Vieme, že liberálne úrady prezerali vám maštale, či nemáte dobytok chorý, či nestojí vám v maštalách na husto, či sa miestnosť dobre prevetruje, či hnojavka nekazí vám vodu pre hyd. Utvorily sa liberálne spoločnosti ku ratovaniu starých koní a mladých somárov. Spravili všade pre zdochliny cimiter, priam len ešte že liberálne obrady pohrabné pre ne nepredpísali.

Nemýlte sa, to bolo a je všetko dobre, pekne v poriadku. My to schvaľujeme, za potrebné uznávame.

Ale nás srdco zabolí, keď pozorujeme, že teba ubohý, dobrý ľudu tí liberálni páni, tí židia a všeliaké dudky a kuvíky uponižujú ešte až pod to nemé

stvara božie, pod tvoje hovädo. Koňom, psiskom, ošipaným venovali tolko lásky a opatery, kolko tebe človeče chudobný nikdy pocítiť nedali a ty si predsa koruna všého stvorenia, človek na obraz boží stvorený. Tvoja duša je večná, povolaná

Odchod Waldersee-ov do Číny.

samým Bohom, by kedysi účastná bola priateľstva a lásky večnej samého Boha.

Nás srdce zabolí, keď zkusovať musíme, že chudobný človek môže i s jeho domácimi trebárs hladom mrieť, môže v zatvorených kuferách v dýme, smradu, v handrách po hromado psotačif v zime v lete, a nik sa oň neobzre. Nám je protivno zkusovať, že bedlivo chránia liberáli ešte aj tú divú zver pred dravými nepriateľmi jeho, že odmenujú peniazmi tých, ktorý kynozia dravé, pre liberálnych polovkárov nemilé zvery, že za drahé peniaze privádzajú rozličné zajace, jeleny a kozy, dajú im stavať maštale, postarajú sa tomu o potravu, odratujú celé lesy, by sa to človeka nemuselo lakať, a s tým ľudom chudobným robia liberáli docela oprotivne!

Či kedy ste počuli, že by vám nepriateľov vašich kynozili? Kedy šli vás roztratených po celom svete za drahé peniaze vyhľadávať a nazad privádzať? Kto kedy z liberálov založil spolok, ktorý by sa staral, aby nepresilili ste sa v prácach? Hľa, to hoviadko nezapriaháte pred pluh, kým ono dostatočne nesošilnie; a prečo sa vám musejú 9—10-ročné už deti, vlastná to krv vaša po ťažkých prácach idúc z poľa, vysilené, omámené potácať? Hľa, toho koňa, toho junca svobodno vám priúčať na «tihý a hotto» na «k sebe a od seba»; a prečo zabrahujú dietským vašim v školách liberálnych chválif Boha tak, jako ich starostlivá mať učila: «pochválen Pán Ježiš Kristus?» Keď by liberálov pohonič nenakrmil, nenapojil toho koňa, keď by následkom jeho neopatrnosti uhynulo to hoviadko: či ho neidú trestať penážnou pokutou i žalárom? A kedy obesili už volebných predsedov zato, že vás, ľudí to na obraz boží stvorených tríznilo zimou, mrazom, dážďom, hladom a zapríčinili mnohým chorobu ba aj smrť? Hľa, tieto myšlienky prechádzaly srdcom tých, ktorí pozdvihli sv. kríž, a chceli učenia Kristové nazad uviesť do veškerého života spoločenského.

Chceli, aby i ten chudobný ľud zostal človekom, aby svobodno požívať mohol tie práva, ktoré mu ako človekovi, ako občanovi a hlavne ako kresťanovi prislúchajú. Chceli, aby nemusel snášať ten ubohý ľud nesnesiteľné farchy, o ktorých vy ľudkovia ani sami neviete, že kolké ich máte. — Veď vy len nad tou porciou ustavične vzdycháte, ktorú v knižočke danovej vypísanú

máte. Nuž uznáme, že je toho nesmierne mnoho, je toho desaťkrát tolko ako kedysi. Ale čo si ty ubohý ľudu myslíš, že toto je už všetka tvoja porcia? Oj, nestaraj-že sa, dobre vedeli páni liberáli oči vám slepiť; veď okrem písanej porcie o mnoho viac ešte platíte nepísanej porcie, ktorej si snáď ani nevšímnete! A že jako to? Nuž pozorujte, takto:

Kto platí od litra špiritusu 35 kr. a komu? Veru len sedliak ich platí, lebo len on pije pálenku, a platí ich štátu! Či to nie hrozná porcia? A prečo práve len od špiritusu je taká ohromná porcia? — veď od litra otrovky 35 kr. darmo brať, je predsa len čosi strašné! Veď sám špiritus je asi o dobrú tretinu lacnejší, nežli je tá summa, ktorá sa platí od neho štátu! To je práve taká pravda, ako keď by si ty mal za 1000 zl. rolu a od tej by si musel ročitej porcie 1350 zl. platiť.

A passy, a štemple pri kúpe, pri predaji, pri pozostalostiach, pri obligáciach, pri zmenkách, pri všeliakých výfahoch, pri prosbopisoch: či to není všetko strašná porcia? A od mäsa, vína, piva, cukru, soli, doháňu, či neberie štát strašné peniaze? A požičky, intabulacie, extabulacie a súdy či sú nie spojené s ohromnými štemplovými útratami?

A s vojančinou ako ste? Váš syn musí slúžiť 3 roky, liberálnych pánov len za jeden rok a to ešte štát ho podporuje z tvojich groší, aby mohol v peknej uniforme parádif v kaviarnách a hýrif v kadeakých miestach, kým váš syn mrzne na varte vonku.

A teraz pýtame sa ťa ubohý ľudu: kto že pije najviac pálenky? Kto zpotrebuje najviac doháňu, cukru a nápojov? Kto sa najviac pravotí, kto potrebuje najviac passov, výfahov, požičiek, intabulacií atd.? Všetko, všetko len na teba ubohý ľudu sa valí!

I preto nadarmo sa modlíte k Bohu za dobrú úrodu. Môže Vám Pán Boh aj samé zázračné úrody požehnávať, všetko marné; lebo tie strašné písané a nepísané, krajinské, stoličné a obecné dane a prirážky sožerú tebe všetko tak, že môžeš byť potešený, ak farára, organistu, učiteľa, hajnika, pastiera, hlásnika a ostatných vyplatíš. Sám musíš i s defmi robiť od svitu do mraku, že vám len tak kosti praštia. A musíš pchať do seba krumplač, cmar (syr a maslo predáš) kapustu a čierny ako zem chlieb, ináč ti nezostane nič na

čízmy, na kozuch! Oprobuj-že si len trochu povôliť, už si odbavený.

Pýtame sa fa zase ubohý ľudu, povedz-že sám: je tomu tak, čo tu píšeme, alebo nie? Tvoje nabehlé žily, zvraskovaná tvár, pochýlený chrbát, tvoja sotročená robotou a planým pokrmom domáca čelaď, tvoje starosti, slzy a modlitby hlasite volajú, že sme pravdu písali.

To všetko poďakuj si tvojim liberálnym papáčom, ktorí nás ľudákov, tvojich priateľov chcujú požrať.

Len toto sme ti chceli predbežne povedať.

Edvard Sándorfi.

POLITICKÉ CHÝRY.

Manželstvo trónného dediča.

Terajší trónny dedič, arciknieža František Ferdinand vzal si za manželku grófkú Žofiu Chotekovú. Rodina Habsburgov má ale zákon, že pri takom manželstve nemôže sa ani manželka za rovnoprávnú s manželom považovať ani prípadne deti z manželstva takého pochodiace. Dľa tohože zákona musí pochoďiaca manželka tiež z arcikniežackého rodu, aby bola ona i dietky poľahne na dedičné práva za členov panovníckej rodiny uznané. A tento zákon má platnosť aj pred štátom rakúskym, bo si ho Rakúšania prijali a medzi zákony štátne vpísali.

V smysle tohoto zákona František Ferdinand vlastnoručne vystavil a podpísal pred sňatkom svojim jedno osvedčenie, v ktorom sa tomu zákonu podrobuje a manželku svoju a prípadne dietky vyslovuje za bezprávne na dedičenie trónu.

Osvedčenie toto v celom obsahu má v známosť vziať tak rakúske jako aj uhorské zákonodarstvo. Z tej príčiny podal snemu ministerpredseda návrh zákona, v ktorom sa toto osvedčenie trónného dediča v známosť berie a zákonodarstvom potvrdzuje. Každý nový návrh zákona odosiela sa napred výborom odborným a tu sa potom radia nad návrhom, a jeden (prednášateľ) z členov prednesie výsledok tejto porady snemovni vyslancov, ktorí potom znovu radia a dohadujú sa nad návrhom, až konečne, keď sa už mnoho so všetkých strán proti rečnilo a zastávalo, väčšina vlády nový zákon odhlasuje a Jeho Veličenstvo kráľ ho podpisom potvrdí.

Nuž takto pretriasali aj návrh horespomenutý ministra-predseda na porade výboru pravosúdia. A tu mal pán Széll skaredý mulatšák. Ani sami privrženci jeho, páni liberáli neboli v dorozumení. Jeden hovoril, že sa

tento návrh s uhorskými právami nijak nesrovnáva, druhí hovorili zase oproti, že áno, to má základ v našich zákonoch. O tých zvadách, ktoré sa tu odohraly, nechceme slova šíriť; pripomenieme len tie dve vady, ktoré stoja v ceste prijatia tohoto návrhu.

Jedno je, že v uhorských zákonoch o práve manželstvom a o práve dedičnom panovníckej rodiny nielo takého odseku, v ktorem by sa vytváraly manželka a dietky z miešaného manželstva (to slovo «miešané» značí tu len tolko, že manžel a manželka nie sú seberovného stavu arcikniežatského). Toto je veľká vada. Druhé je, ako Polónyi hovoril, že u nás v Uhorsku od roku 1896-ého neuznáva sa žiadne manželstvo za platné, len civilne. V Rakúsku ale nielo zase takéhoto zákona, lebo tam neznajú povinovatost civilného manželstva. Tam manželstvo aj bez civilného je platné, u nás ale nie. A tak dľa uhorských zákonov sňatok Františka Ferdinanda mal by byť nezákonným, tedy i celá otázka o manželke a prípadne o dietkach jeho dľa uhorského nového zákona je nemožná, zbytočná preto, lebo pred týmto naším zákonom Žofia Choteková nenie manželkou dediča trónného.

Hľa kolké zmatky! Nuž čo ste si páni liberáli navarili, teraz len nech sa páči do toho: zjedzte si to sami. Už dva dni trvá pojednávanie vo výbore a nedokončilo sa, no v parlamente potrvá to pravdepodobne ešte viac. Košuthová strana (ak sa nezahákne ako obyčajne) bude robiť najviac prekážiek, ale aj medzi liberálmi bude niekoľko protivníkov. Máme teda výhľad na mnohé kriky v najbližšej budúcnosti na sneme.

Aj pp. notári sa hýbu.

Októbra 14-ho súčasnilo sa vyše 3000 notárov v Päťkostoloch na krajinskom sjazde uhorských notárov. Radili sa o všeličom. Veď sa mali aj o čom radiť. Položenie notára nech nik nezávidí. Majú obyčajne 400—600 a 800 zl. platu, ostatnie musia si zadovážiť tak, jako sa už dá. Práce majú tie isté čo má slúžny, čo súdy, čo sirotsky, čo berný úrad, čo škôldozorca atď. Jedným slovom nielo takej krajinskej záležitosti, ktorej prvé a najhlavnejšie nity nesiahaly by až do kancelára notárovho. A pri tom je to stav nenávideny u ľudu. Či chce či nechce, musí ten notár k vôli pánom prenasledovať ľud, obety dávať pánom a triasť sa pred nimi. Nenie zriedkavé, že ešte i s rodinou jeho rozkazujú cudzí.

Že potom statočnejší notári necítia v sebe chuť bláznit sa za tých svojich veľkých pánov, ktorí nič nerobiace všetko len notárom na krky valia a pritom dôchodky majú päť- aj desaťkrát tolké, jako ten dedinský notár — to sa dá ľahko uveriť. Lebo je to nie žiaden kúnšt rozkazovať a ustavične množiť práce notárom, a pritom veľkomožné tisícky mať ročitého platu. Ale kúnšt je byť na miesto psa každému akémukolvek uradníkovi, ktorí je vyše notára — a takých je mnoho! A kúnšt je na veľkého pána hrať, písára a sluhu držať z ročitého platu 400 lebo 600 zlatých. A kúnšt je tak si otupiť svedomie, aby bárs na čo dal sa taký notár upotrebiť, len aby môhol pobočného niekoľko tisíc zl. si zarobiť.

S takýmto položením svojim sú pp. notári nespokojní. Žiadali teda v Pätikostoloch, aby sa im práca určila, ktorú vybaví sú povinní, a aby za túto prácu aj slušné platy mali. — Táto žiadosť notárov je slušná. S tými malými platmi donútite ich hľadať zárobky pobočne, tak ako sa dajú. A to potom obecnosť pocíti a preklína každého notára. Jeden z tých notárov vyslovil sa patrne, že žiadajú usporiadať svoje položenie čím skorej, lebo «jestli vo Francúzsku vedel celý národ za jeden deň povstať, spravila to aj notári, že za pol roka zriadia sa a dajú vyvolať takého ablegáta, ktorý nezabudne aj na ich záujmy». — Takto sa pohrozili notári vláde navzdor toho, že zákon volebný nedovoľuje notárom kortešovať. Židovské noviny píšú, že notári stroja sa pri voľbách protivládne stránky podporovať. Už by bol aj raz čas tomu.

Tu pripomenieme, jako bývajú notári sekirovaní židmi. V zemplinskej obci Láca zvanej, finančná direkcia znfzila akémusi židovi daň. Na to notár upravil na túto direkciu obširný prípis, v ktorom tvrdí, že židia keď majú udávať svoje dôchodky jeden nad druhého klamú, a že keď by akokoľvek nízka daň sa im určila, oni na veky idú prosby zadávať o zníženie dane. Tvrdí, že keď raz obecné predstavenstvo a daň vyrubujúca kommissia dľa prisahy a svedomia vyrúbila porciu, vtedy nielo smyslu, aby finančdirekcia židom držala stránku a proti obecnému predstavenstvu sa postavila. Lebo keď židovské cigánstva viac sú im platné, nežli podánia sprisaháných úradov, vtedy vôbec, netreba im žiadať od týchto úradov žiadné zprávy a mienky dotyčné daní. Takým spôsobom len úžernikom idú na pomoc, «lebo — takto končí svoj prípis dôslovne — známe to, že každý žid len na krkách ubohého ľudu žije a zľahuje mu pomály masť, ktorý sa až vtedy precíti, keď je už mrtvý; nie som antisemitom sl. direkcia, ale koľko len takýchto kusov jesto na svete s čistým svedomím zatopil bych ich do masťnosti tej, ktorú z chudoby zdrali», «v Láci atď. Vilmoš Kantha okr. notár».

Tohoto pána notára — môžeme si myslieť — porádali pod sekvestrum. Mal to radšie o sedliakoch písať, než nebol by mu urobili nič. — Ale zato Bračekovci nezriekajte sa liberála pri voľbách, veď budú pálenku dávať — velice mnoho pálenky a veru aj guláš — a to je tá všetká dobrota na svete. Aspoň vás potom židia snadnejšie všetkých pohlcú.

Prekážky ľudovým shromaždeniam.

Ľudová strana tohoto roku začala rozširovať sa i na Dolniakoch medzi Maďarmi. Už pod Bánffym všeliaké bezprávne prekážky robili ľudovej strane, aby zvláste na maďarských stranách nerozšírila sa. Shromaždenia toho času temer nebolo možno vydržiať u Maďarov. To bolo všetko narafičené tým cieľom, aby mohli páni liberáli klamať svet, že hľa ľudová strana sa len «hlúpym horniakom» a švábom páči.

Pod Széllom také hnusné bezprávia neopovážili sa doteraz páchať. Na shromaždeniach úradníci vôbec poctivo držali sa.

Keď ale teraz badajú, že Maďari radom prihlasujú sa k ľudovej strane a že vôbec oduševnenosť rastie, než naľakali sa liberáli a vymýšľali všeličo, aby mohli prekaziť naše úspechy. Najprv prevzali akosi neodvyslé noviny «Bud. Hirlap», ktoré predtým viackrát písaly v záujme ľudovej strany. V týchto novinách teraz už zle- nedobre píše sa na nás a Szélla vychvaľujú až po samé nebo. Ani za dukát nenajde v nich nikto slovička, ktorým by bolo niečo proti Széllovi povedano. Potom zase chytali páni liberáli duchovné osoby. Hlásali všade a písali v novinách, že Széll a Apponyi potom z kňazov Rosival a Komlóssy sú tí najlepší katolíci na svete, a že čo biskupi písali proti civilnému manželstvu a rozkázali prečítať z kancelov, tiež požehnanie sv. Otca pre boje kresťanov, že to bolo všetko len daromnica nevlastenecká. Týmto slovám uverili niektorí p. duchovní — i dľa mena sme ich spomenuli raz — ale ostatní čakajú na to, či pp. Osv. biskupi svoj spoločný pastierský list odvolajú.

Keď teda nedosiahli cieľu, zase si vymysleli, že veru aj oni musia shromaždenia liberálne vydržiať. Ale čo probovali, to probovali, zo všetkých okresov písali slúžnovci, že veru «tá hlúpa sedlač» — tak vás nazývajú — nepôjde na liberálne shromaždenie ani za tri svety. Jedno predsa previedol pán Haydín v Rajci — však že jako vypadlo, nemusíme tu spomínať.

Konečne keď videli, že ani tak ani tak nedá sa proti ľudovej strane nič robiť, než teraz chytajú sa zase starých prostriedkov; idú totiž ľudové shromaždenia jednoducho zakazovať. Tak urobil slúžny v Sedmohradsku, a tak urobili i v zaladskej stolici. V Sedmohradsku jeden slúžny odôvodnil svoj zákaz celkom na liberálny spôsob. Že vraj nedovolí shromaždenie preto, lebo v ten istý deň aj na iných dvoch miestach tí istí rečníci majú mať prednášky, než že by im na zdravie škodilo toľké namáhania! No pekný mi to slúžny! Ale pohnul rozumom! Liberáli sami nadali mu do hlúpakov. — Navzdor týmto prekážkam ľudová strana neprestáva pracovať a všade idú naši rečníci shromaždenie držať, kde ich len volajú.

Klučkovanie s volebným zákonom.

Dost je ten nový volebný zákon mizerný, a ešte ho aj vykrcujú páni liberáli pre seba. Nový zákon nedovoľuje úradným osobám kortešovanie z úradu, tedy nesmú politické shromaždenia šáňať, nesmú voličov viesť k hlasovaniu, nemôžu byť praesesmi a zápisníkmi politických kommissií. Aby sa ale pp. úradníci veľmi nenafakali, než ministerpredseda vyslovil sa teraz, že akokoľvek úradník nemôže byť vodcom politickej stránky, za to ale môže byť členom, účastníkom takých kommissií, ktoré zaoberajú sa s pripravením voľby.

Čo toto znamená, netreba vysvetľovať. Zákon volebný je ledajaký, teda ho môžeš rozumieť aj tak aj tak. Teda úradníci nebudú vodcovia liberálnej strany, zato ale ponúka ich pán minister, aby dobre pripravovali stránku ku voľbám. Veď známe, že ako úradníci vedú prípravu robiť pred voľbami. Hja, hrnce treba ratovať.

Zkáza remeselnícka.

(Pokračovanie.)

Toto by ale ešte všetko nič nebolo. Len keby tie nešťastné fabriky neboly, ale tie tisícami a tisícami remeselníkov chleba odoberajú, a skrz tie nejeden remeselník na zobračku palicu výnde. To je tá sloboda, to je ten szabad ipar!

A ešte obyčajne takýmto fabrikám aj vláda pomáha a to s pár tisícami, aby len dobre tých chudákov malých remeselníkov tlačily. A nevie si ten štát pomysleť, že s tým len sám sebe najväčšiu škodu robí, a časom seba a aj nás na vnivoč donesie a len židia všetkým opanujú. Čudujeme sa, že taký židáčik všetko prevedie, čo začne; akoby nie, veď tí obyčajne všetci len gšeftujú a z väčšej stránky tie najväčšie sklepy a fabriky sprovádzajú, a keď jeden toľko nemá, spojí sa ich viac dovedna; lebo čím vo väčšom to prevádzajú, tým s väčšou sumou im je štát na pomoci. Len o tých sa vláda starie, aby len čím viac mali.

Lenže sa aj o nás stará, aby sme tiež čím väčšie zplácky mali, a žeby sme od každého kúska našej roboty porciu zaplatili. Na nás dajú veľký pozor a Boh chráň, aby si jedného tovaryša vynechal a nedal ho zapísať! už fa majú, všetká pozornosť len na nás obrátená!

Chudobný remeselník asi pol roka, daktorý aj celý rok len na tie poplatky musí robiť. Či mu dačo pre jeho deti ostane alebo nie, zaplatiť musí.

Ale oto sa nestarajú, aby ten remeselník aj robotu mal, ba naopak; ešte pomáhajú ju odobrať malým remeselníkom, lebo vláda fabriky podporuje. Ano, tých podporuje, ktorí nám najväčšiu zkázu robia, to je tá sloboda, to je tá pravda, to je ten szabat ipar.

Vezmime jednu fabriku do povahy, kde obuv robia, podľa môjho zkusenia, kde som v takej sám robil. Boli sme — keď veľa poviem — 40-ti, a sa spravilo denne s pomocou strojov do 300 párov topánok! Týchto 300 párov topánok by museli najmenej 350-ti usilovní tovaryšia v rukách robiť! Povedzme, že koľkí tovaryšia a koľkí majstri by z toho žili, a «koľko porcie by týchto 350 tovaryšov muselo aj s majstrom štátu ročite zaplatiť?! Povedzme že len po 5 zlatých jeden a jeden, alebo lepšie povedano jedno s druhým: to by bolo 1750 zlatých; a koľko by k tomu tých všakových príraziok, pótlékov a cestovej dane atď. ešte bolo? A koľko tí 40-ti aj s ich fabrikantom a so všetkými mašinami platia? Veľa, ale veľa keď povieme, dákych 5 sto zlatých; no ale nech bude veľa povedano, že teda platia so všetkým aj s privátnymi -porciami 750 zlatých! Tedy tu už pri jednej malej fabrike vláda tisíc zl. škoduje! A k tomu 300 remeselníkom je chleba odobrano!

Pomyslime si, že koľko tisíc a tisíc takýchto a o veľa väčších ešte fabrik jestvuje! A vezmime teraz, že aj ostatnie všetky remeslá práve na takýto spôsob ni vočia fariky; a vezmime tie škody súhrne a povedzme tomu štátu, že o koľko millionov menej porcií dostáva, ako keby túto prácu remeselníci v rukách robili!

Hore som spomenul, že koľko fabrika len proti remeselníkom porcií plati; veď keďby aspoň tie vláda dostala! Ale keď vec gruntovne vezmeme, tak nič neplatí. Ešte vláda dopláca. Asíce preto, lebo im s hotovým grošom pomáha. A neviem keď by sme porátali, či by ešte deficit proti porciam nebol. Takto vláda gazduje! Ale to nik nevidí, ani rátať nevie; vláda len na tých malých, chudobných remeselníkov ohromný pozor dá, že by dáko jeden krajciarik na porcie neostali dlžní. Len-že ne-smieme mať ani za zlé; lebo až by sme aj my neplatili, zkade-že by aj tým pomáhali, čo nás utláčajú? A nám každodenný chlebič z úst odberajú?

Veru, na zaplakanie je táto vec, že nás naša rodina, naša vlasť takto utláča a proti nám takou macochou je. Potom sa čudujme, že nám zle ide, a že máme socialistov, anarchistov atď.

Ešte bych nič nepovedal, keby takito fabrikanti len naši vlastenci boli; ale už máme aj cudzincov natisnutých. Potom sa ľud čuduje, že fabrika tak lacno môže dať, asi len za tretinu toho, ako remeselník za ručnú prácu svoju žiada. Ako by nie, keď porcie neplatí tak, ako my, a im ešte štát aj s hotovým grošom pomáha? A za tovar len vtedy platí, keď bankrot spraví; lebo kým dávajú tovar len berie, a keď už má zaň platiť a cíti, že sa mu oplatí meno z Wajsa na Fehéra prevrátiť, nuž spraví krach. A potom sa žaluje, že nemohol vijsť, aby mu štát ešte viac pomáhal. Nech potom chudobný remeselník, ktorý porcie 3 rázy viac od kusa platí, tovar za hotové groše kupuje! Ľudia mu neplatia, nuž nech potom konkuruje s takým, čo darmo tovar dostane, a ešte aj hotový groš.

Predsa však ľud žiada, aby sme aj my lacnejšie robili. No ako? Kto to môže žiadať, veď my darmo robíme a fabriky za peniaze robia. A ešte keby aj to ľudia platili, čo si sjednáme; ale dnes len tak platí každý, ako chce. Taký, čo má groš a hotovým platí, ten sa tak jedná že remeselník musí škodovať. A ešte aj z toho utrhneme. A tým, čo na borg robíme, keď už tak dlho čakáme, že by interes istinu prevíšil, od takýchto sa len dáka tretina dlhu dostane a z väčšej stránky aj nič. — Pisárikovia a beamtri, to sú len ešte háby! Ten len ktorý chce platiť, ktorý nie, neplatí nič, lebo zákon takýmto lahodí, že keď nemá vyše 6 sto zlatých pláce ročitej, zákon ho ani neodsúdi dlžobu vyplatí. To je tiež dobrý zákon, aj ten veľa statočných ľudí vychová.

Lenže k tomu mal byť aj revančný zákon, aby tedy hotovým grošom platili. Ináč by nemal v službe ostať. Potom by asnáď len platili. Takéto politiky majú tí urodzení pánikovia, ale je to už štepená politika, tá by sa mohla aj ku klamstvu rovnať!

Nech sa už potom dobre má jeden remeselník. Ten zase má naopak zákon. Ten čo aj nič nezarobí, ale zaplatiť musí čo je komu dlžný. O toho sa zákon nepostaral, že keď vyše 6 sto zlatých nezarobí, že nemusí platiť. Lebo dobre vedia, že ich nikto nezarobí. Asnáď by ale zákon pre jedného ako pre druhého mal byť, veď sme všetci ľudia a všetci robíme. (Pokračovanie nasl.)

Nábožné vrelé vzdychy nad hrobami našich milých podvečier pred dňom verných dušičiek.

Brat môj! Ty ešte aj dnes žiješ z milosti a dobrotivosti Pána života a smrti a ja s tebou! Vďaka Najvyššiemu! Mnohí, ktorí takto rok čítali «Kresfana», ba so mnou aj na cintorín putovali podvečier pred dňom verných dušičiek, dnes sú už medzi živými neni; aj oni už spočívajú v hrobe a očakávajú svitanie veľkého posledného dňa. Zelená trávička kryje už ich mohyly, a kríž hrobový oznamuje ich nový prýbytok!

Pojď za mnou dnes zase na cintorín ku v Pánu zomrelým, ktorí tu spočívajú na mäkých ramenách večnosti! Pojď ku našim a k tvojim milým drahým, ktorých kostí včúľ len ľahký prach prikrýva, ktorých nesmrtný duch včúľ pred Kristom sa usmieva vo večnom krásnom svete! Pojď ku tým, pri ktorých si sa za ich života tak rád zdržoval, ktorí teba tak útle milovali, na ktorých srdce tvoje tak rád vyselo, ktorí ňa predošli do tajemstvapľnej slávy budúcnosti, ktorú Boh pripravil tým, ktorí ho milujú. — Chceme sláviť, chceme ctíť pamiatku našich milých zosnulých; preto pospiechaj za mnou aspoň len v duchu ku ich hrobom.

Oplakávať tu chceme všetky rozpomienky naše; slzy sú tá šľachetná daň povďačnosti ľudskej, ony sú tá posledná obeta vernej útlosti a úcty. — Ach! čo sme tak milovali, to už odpočíva v tmavom hrobe! Márne rozprestierame ruky naše po nich, nadarmo volajú za nimi naše tiché vzdychy; slzy naše v ňazkých kropajách padajú, a žiaden ich z nich nevidí!

Svätým je nám toto tiché mesto mrtvých; tu spočíva to najdrahšie človeka, drahý poklad lásky: naši milí!

Ach, pristupte všetci, ktorí oplakávate ztratu niektorého z vašich, a slávme so svätou úctou pamiatku našich milých mrtvých! Ach, pristup že sem bližšie ku hrobu tvojho dobrého, starostlivého otca, ku mohyle zelenej tvojej, teba tak jednú milujúcej matičky ty osamotená opustená sirôtka! ktorá smútiš a oplakávaš ich odchod. Opustené stojí dnes ohnisko rodičovské domu tvojho, pri ktorom len sa tak hemžil radostný život vašej malej rodiny v kruhu dobrých rodičov tvojich! Dnes ňa už nepohládza útle ruka lásky matičky

tvojej, nepohládza tvárečku svojeho anjela, ona zmeravená leží pod hlinou. Tie sladké ústa matičky tvojej, ktoré ňa učievaly modliť, ktoré ňa napomínaly Boha milovať, hriechu sa varovať, už onemely, osinely, ostidly: ňazká zem ich privalila. Už nič nečuješ viac z nich. — Oči, ktoré tak radostne pohliadaly na teba, zatvorily sa; hlina na nich spočíva. Srdce matičky, ktoré ňa tak vrelé, bezžištné, bez očakávania odplaty milovalo, zlomené leží už pod zelenou trávou; tvoja láska detinská sa nemá už kde zohrievať, vystidlo srdce, ktoré ňa zohrievalo, prestalo pre teba klopať. Ach! matička moja! kto-že by si bol pomyslel, že tak zavčas ma opustiš! Dnes už žiadneho nemám, kto by ma miloval, kto bránil, nado mnou strážil, chlebička mi tak láskave podával, ako ruka vaša to robila! Ach, cudzé srdcia sú studené, ony ma nešetria, sú lásky vernej prázdne. Chlebiček môj včúľ si už so slzami kropím, tak mi on tvrdý padne z cudzej chladnej ruky. Ach, včúľ už nie teba, ale cudzých musím poslúchať, pre cudzých moje mladé sily tratí! Tak sirôtka! vylej len srdce svoje tu nad hrobom matičky!

Pristup sem kresfanská vdovička, zasláv tu pamiatku tvojho nebohého manžela a otca tvojich sirôtok vrúcnou modlitbou! Vyplač sa tu, pokrop zelený hrob tvojho manžela slzami vďačnosti, lásky a vernosti! Ach, tak je! Radostne som žila pri boku milého manžela, ktorý tu pod nohama v zemi už spočíva, stratila som ochrancu, udrzovateľa, ktorý ma tešieval, bránil a zastával; ktorý nadobúdal. Šťastlivý náš sňatok manželský neočakávano smrť roztrhla, nedbajúc na naše slzy, na naše bedákanie, na plač nevinných sirôtok mojich, ktoré stratily otca, vychovávateľa, podporu, stratily chlieb, zostaly sirôtkami!

Vdovička kresfanská! ňazký je síce tento tvój kríž, ktorý tebe Otec nebeský na tvoje plecá uvalil, ale sa nezdráhaj ho niesť, ktorého sa ani sám Spasiteľ nezdráhal nosiť za nás! Hľadaj potechu u Boha, Otca všetkých, lebo ľudia sú falošní, nevďační, neprajní, závistliví; tí by vdove a sirotám aj odev zvliekli aj o tú otrusinku chleba vás priviedli. Pán je ten, ktorý robí vdovy a sirôtky, ale aj Pán je ten, ktorý vás bráni, zastáva a teší. Slzy tvoje a tvojich sirôtok ako drahocenné perly padajú pred trón Otca nebeského; neni možno, aby hlas tvój a tvojich sirôtok nebol vyslyšaný. S jeho múdрым nariadením otcovským zostala si

vdovou, aby si mu horlivejšie slúžila, väčšou pozornosťou tvoje sirôtky vychovávala. Veď si len na čas od manžela odlúčená, uzrete sa zase jednúc.

Uvi pekný veniec na hrob tvojho zosnulého manžela, ale nie z kvetov handrových a papierových a z iných čačiek uvitý, aký svet dáva svojim mrtvým, ktorý im nič nepoľahší, ale veniec s modlitby tvojej a tvojich sirôtok, a lúbezná vôňa jeho vznášať sa bude až pred trón Otca nebeského.

Nad hrobami svojich mrtvých slávil prvni kresťania najkrásnejšie hodiny svojej pobožnosti. Konajme aj my dnes tú našu pobožnosť. Aj my sme ztratili, aj my sme kresťani. Aj my máme srdce, ktoré potrebuje pokoja a potešenia!

Nad hrobami našich zomrelých sa vznáša Boh Otec živých a mrtvých vo svojej všadeprítomnosti. Áno, aj tu je Boh, Boh života, Boh nepremeniteľný. Tu slyšíme slová Syna Božieho: «prijde hodina, v ktorej všetci ktorí sú v hroboch, slyšať budú hlasu môjho a vstanú hore, ktorí dobre činili ku vzkrieseniu života». — Prečo žeby sme mali plakať tu nad hrobami? Či sú to nie slova Ježišové? Prečo žeby malo zkrvacať naše srdce v nekonečnom zármutku? Ztratili sme-li vieru v slovách božského nášho učiteľa?

Umlknite vy bolásti naše, prestaňte nás trápiť, lebo hlas božský Ježiša nalieha na nás. — Pre večnosť sme narodení, a rmútíme sa nad ich prachom! Ony sú pre večnosť stvorení ako i my. To není smrť, to je len kratunké odlúčenie. My len vo veľkom sne chodíme, ale jednúc sa prebudíme a našich zase najdeme. Smrť je len zkúška našej viery na Ježiša, zkúška nášho náboženstva, našej dôvery v prozreteľnosť Božiu. Buď istý, že Boh nás miluje, keď nám On to najmilšie vezme; miluje nás, keď nás odtrhne od našich najpeknejších radostí. On nás odtrhne od prachu, od po-
minutelného, aby nás pritiahol k večnému srdcu svojemu otcovskému. Boh je láska a v láske není hnevu ani hrôzy. — Ludia môžu nenávidieť, ale Boh nemôže. On len milovať môže. V Bohu není premeny citov, On je nepremeniteľný. Čo Boh činí, všetko dobre činí. Prečo by sme sa nemali odovzdať do vôle Jeho svätej? Boh zomrelých zavolať, prečo že žiadame ich nazpät?

Otče nebeský! s detinskou bážňou klaniame sa tvojim radám a nariadeniu! Odpočívajte teda v pokoji vy milí mrtví! *Zaosk medzi hrobami.*

Prosba ku láskavým čitateľom Kresťana!

K rozmnoženiu úcty Srdca Ježiša, obraciame sa ku ct. čitateľom «Kresťana» s tou poníženou prosbou, aby ku vnútornému zariadeniu kostola r. katol. stankovanskeho, ktorého stavba o krátky čas sl. komorským panstvom dokončená bude, nejakým milodarom láskave prispieť ráčili.

Obyvatelia našej obce skoro bez výnimky sú chudobní pri železnici zamestnaní robotníci a pltníci, ktorí v potu tváre vyhľadávajú si svoj chlieb a ktorí ešte toho roku pri stavaní kostola musia zplatiť 5734 zl. (päťtisíc-sedemstotrycafštyry zl.) čo výmennú cenu zápražných a rukových dní. Už toto je farcha pre nás nesnesiteľná! Z tej príčiny nútení sme ná základe udeleného nám ministerálneho zo dňa 25. juli č. 78.547 vysokého dovolenia, milodary po krajine sbierať.

Na znak vďačnej uznanlivosti urobili sme základinu na 20 zl. (40 korún) za časné a večné blaho všetkých tých dobrodincov našich, ktorí ku vnútornému ozdobeniu kostola nášho jakýmkoľvek malým milodarom prispievajú. Za týchto sa bude **každoročne** v neurčitom čase **jedna tichá sv. Omša odbavovať** v Stankovanoch, v kostole «Božského Srdca Ježišovho».

Okrem toho nižepodpísaný miestny farár zaväzuje sa behom jedného roku rátať od posviacky kostola, **20 (dvadcať) tichých odslúžiť sv. Omši** za tých priaznivcov, ktorí na spomenutý cieľ aspoň 50 kr. (1 korunu) obetujú. Poníženú prosbu našu do láskavej priazne ct. čitateľov Kresťana ešte raz odporúčajú, sme s výrazom zvláštnej úcty

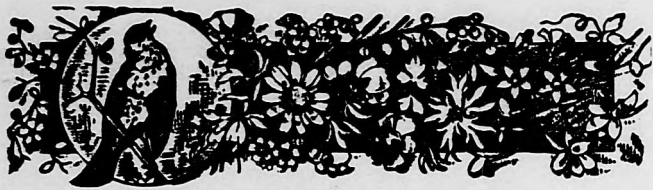
Martin Pazúrik,
farár stankovanský.

Ján Bulják,
kurator.

Tomáš Taraba,
kurator.

Otcovský hlas k svojmu ľudu. Napísal a Rodákom svojím venoval: *Andrej Rojko*, jubilárny r. k. kňaz, farár na odpočinku. V Budínpešti. Tiskom Tlačiarne sv. Gerharda nákladom pôvodcovým. Cena jedného sošitu 10 hal., 10 sošitov 90 hal., 50 sošitov 400 hal., 100 sošitov 760 hal. Knižočky obetivý rodolub môže odpredať, alebo rozdať. Peniaze pošlite na: «Szent-Gellért-nyomda, Budapest, VIII. Práter utcza 44.

Musel by mať z kameňa srdce, komu by neišlo do plaču, pri čítaní Otcovského hlasu tohoto. V ňom odoberá sa náš milený rodolub, stavec blizo 80 ročný od teba ľudu slovenský! Zároveň i uverejňuje svoj testament tebe ľudu venovaný, záležiaci v dobrých radách pre teba. Sú v tom dielku složené vaše krivdy a zfažnosti a je tu vyrečený ortiel nad nepriateľmi vašimi s tou neohrozenou smelosťou, ktorú ste vo spisoch Rojkových vždy obdivovať mohli. Pôvodca si sám želá, aby jeho posledné slová k vám *neomylné každý rodák a každá rodáčka sebe obstarala.* Áno, urobte to: tých 5 kr. každý môže na to venovať — ale urobte to čím skorej, urobte to hneď!

BESEDNICA.

Pri peci.

Kachle moje milé, dobré,
najvrúcnější vy priateľky!
Keď sa chladná hrud k vám opre,
Zhreje sa mi, zhreje celky.

Milujem vás, aj sa chlúbim
s vašou priazňou, hej, mnohému.
Keď čaríte teplom ľúbym,
moje oči ver zadriemu.

Hej, zadriemu; duch však sníva,
v hájoch, luhoch lieta, blúdi.
Nenudí ho strasť, pých clivá,
nie drzý hluk prázdnych ľudí.

Chodí sebe, voľno cvála
v pestrých kvetoch sviežej vône;
slýcha, Bohu jak znie chvála
v ratolesťach jemnej tóne.

Hoj, tí vtáci, spevní vtáci!
rozkoš ich zvuk, radosť pravá.
Pôžit bystríc tok zurčiaci,
šumot bučín — hudba hravá.

Hltám roztok, blaho, krásu,
skvelé snujem ideály,
ichž neschytiť vlny času,
nezašpinia hriechu kaly.

Maľujem si rajské žitie,
kde ctnosť tróni, veľí pravda;
láska riadi srdca bitie,
meč lži smrtný úder zavdá.

V nadšenosti dychčím celý,
ohňom horia zraky, líca — —
Víchor zhviždí, hry snov zmrely,
tamvon špatná chumelica.

Nech si fučí, psi sňah pere,
nech si zastre polia celky!
Zavrené mám okno, dvere,
útlo stískam, hej, kachelky.

Dhl. Poľský.

Zaoskové mrzutosti pri etikete čili dvornosti prednejšieho sveta ľudu panského.

(Pokračovanie.)

Hej, Cvajfúsko! hovorím ja hlasne po slovenský, nemáš ty to nad našimi dedinskými panenkami! Tie sebe veru nenechajú od hlúpej módy zdravie kaziť a sa dať

tak mučiť. Naša Anča a Boriša, tie majú tak voľné a priestranné rukávce, že keď zjedia mysisko zemiakov s hrncom sadlého mlieka a k tomu jedny dvojačky pšenových džgancov alebo hrniec fazule, tých žalúdok má sa kde rozprestrieť, ako najedený Tarkoš a Dunčo na pazderách! Tých veru vetry nezdúvajú, ani im črevá nevrčia, ako hladný pes — ako hen tým kišašonám v ktorých tie vetry s mídrom kondenzované a ztláčené ani len nevedia kade von. Hľa, aké sú naše panenky po dedinách zdravé, červené, samá krv a mlieko; nie ako hen ti otroci módy, ktoré vieš ako vyzerajú? Ako keď chorému dajú na silu zjesť jablkový «poding» alebo «koch», a jeho žalúdok to neznesie a o hodinu to musí vydať von. — Naše Anče veru neoslovujú otlaky: Yes; oni dľa Kneippa chodia bosé a majú nohy ako stĺpy pevné a súce pod batohy. Náтуру veru veľmi nevydresiruješ násilno, ona sa vypomstí. Odev nemá hubiť zdravie, zrost, ani v práce hatif, ani človeka na opicu obrátiť.

Sotva že som moje pomerkovanie nad utrápenými módoými kišašonami v mojej materinskej reči slovenskej povedal, tu ma už Cvajfús zase napadnul s akousi prednejšou etiketou a hovorí mi počušky:

Páni a cvičení ľudia na železnici neľúbia sa vyprávať a počúvať po slovenský; každý, kto chce ukázať, že niečo znamená v pánskom ľudu, obchádza slovenčinu, — ktorú len biresi, kočiši a vôbec obecný ľud vypráva, a na to sa páni hnevajú.

No vieš Cvajfúsko, kto sa hanbí za reč svojej matky, to je sprostý, nemúdry, nevďačný, surový človek, ale veru cvičený neni! A či Pán Boh Slováka nestvoril? A či každá reč nemá naturalného práva tak jestvovať, ako aj život každého človeka? Všetka naša matka chuderka nebohá nás neučila štekať, ale rečou bohumilou vyprávať! A či Spasiteľ neposlal Apoštolov ku všetkým národom? Abych sa ja mal hanbíť za reč mojich rodičov, za reč od Boha danú, za reč statočného národa slovenského pred nejakými v pánskych plundrách navlečenými všeliakými lahtikármami, z ktorých mnohý krome ohybkej papule ničoho iného mravného nemá na sebe?! Veď reč človeka človekom nerobí! Opravdive cvičený človek ani len cigánsku reč nepotupí. Jedno rakúske arciknieža cigánsku reč vypráva, aj mluvnicu cigánsku vydalo — a ten pán veru má viac v hlave, v srdci a viac cvičenosti, nežli mnohý pojašený, papuľový prázdny hazafík, ktorý Slováka za nič nedrží!

No maj už pokoj — hovorí mi Cvajfús — však vidíš, že práve hore vstupuje jeden panák, aby nás za panslávov nedržal!

Nuž čo že ma po ňom, ja sa nedozvedám, či on po chinenský vypráva.

Panák tento bol opravdivý gigrlik-švihák. Na jednom oku mal zarezanú tabličku sklenú v rohovom rámci okruhlom, ktorý mu vysel na šnôrke. — Páni to volajú «monokl» t. j. jedno oko, s ktorým obyčajne od pýchy napuchnutí gigrlici fiksirujú a obdivujú namaľované bábenice živé. Druhé oko si nechávajú v rezerve. Ten gigrlik mal aj červené večernie zore na nosi, isto bude oddaný

trunkom. Etiketa tohoto gígrlíka oproti ženám sa mi oškľivila. Papuľu mal na strunách, z ktorej sa mu prázdne, vyberané v cukrových slinách roztopené slovíčka len tak sypaly, ako otruby z vreca. Celú svoju pozornosť obracal proti jednej vymašľovanej talianke, ktorú jeden krémár angažoval do svojho letného divadla, do «Areny» ako balerinu a speváčku. Jej naturálne a umelecké vystrojenie som aj ja obdivoval. Na hlave nosila opravdové stračie hniezdo upletené z vlastného čierneho rôzhoru a srsti, ku hlave pripevnené s pozlateným dlhým špenárom, ktorého hlávka bola vydraxlovaná zo žabacého korýtka perlového. Interessantnú ju robil jej ohromne a nad mieru dlhý nos, ktorý jej nápadne náhlo z čela dolu bežal. Zdalo sa mi, ako by príroda s ňou nejaký žart chcela robiť a ľudí do smiechu doniesť. V nepekných síce ústách mala pekné biele falošné zuby z alabastru a či už zo slonových kostí (až len nejaký hrobár tie zuby na cintoríne nevyrchal z umrlčej hlavy z hrobu vyhodenej a nepredal frizérovi). So svojíma žabacíma vyvesenými očami vždy na mňa kukala a celým výrazom tváre ukazovala miešaninu studeného sobectva a pýchy. Jej šperky, bujný výstroj a ozdoba zdaly sa byť teplým hnojovým pareniskom, z ktorého ona svoje seba namyslenie a nadúvanie cicala. Čo ma všetko tak miľo prekvapilo, ako keď kto začne chutno jesť huspeninu a odrazu zbadá, že mesto ucha bravčového vykúka z tej huspeniny žaba so svojou trojhranatou hlavou, ktorá žaba v pivnici pri ochladení do huspeniny skočila a v nej aj sedieť zostala.

Táto dlhonosá Talianka, ktorá práve jedného s vážnejším bruchom obfaženého duchovného špicato kritizovala, okolo mňa ustavične voňala povetrie a vetrila ako chrt zajaca s pozeraním na moje čizmy, ktoré mi práve namastili s fištrónom, aby zmäkly. I spravila túto talianskú poznámku:

«Ke kôza čerka kvesto pajzáno in nóstro čerkelo? Ekli ha dunkve fetide gambe», (že vraj: čo chce tento dedinčiar — sedliak v našom kruhu? veď mi nohy smrdia).

Taliansky rozumiem, aj ja som sa u jedného kučebra učil, keď som staval na citróny a na fiky. — Hovorim Cvajfusovi po maďarský (keď mi zakázal tou špatnou slovenčinou vyprávať pre pánsku etiketu):

Veď hen tá dlhonosá židovka ma vysmieva a kritizuje:

Načo mi Cvajfús počušký hovoril: bych mal pokoj! lebo môže rozumieť po maďarský a potom ma náležite vypucuje. Čo sa aj tak stalo, lebo hneď na to povedala tým ostatným:

«Ja neviem — vraj aká to sprostosť tu v Uhrách? každého držia za žida a za židovku!»

Ja som mlčal a pred seba sebe vzal žiadneho viac neznámeho kritizovať, lebo práve môže tú reč rozumieť, ale radšie ho ja v mojej materinskej slovenskej reči statečne vypucujem, keď bude kto mňa kritizovať, ako to múdro robieva pán farár hričovský; ten každému náležite vyčíta tvrdú kapitolu po slovensky a má potom pokoj.

Neskorsie som sa dozvedel, že tá dlhonosá speváčka a ballerina talianská sa volala: Kačeta Klebetini. Všeliaký

vyžití starí gígrlíci, šviháci a starí exbaróni, ktorým už len ich suché kosti štrkocú v pantalonách, sa vláčia za takými ballerínami ako aj ten monoklový gígrlík, o ktorom mi Cvajfús počušký že to má byť jeden vyhodенý klerik. No nevidali takú Kaču klebetnú, u nás na dedine na takú sa žiaden mládenec neobeze.

(Dokončenie nasl.)

Literárny oznam.

«Tovaryšstvo III.

Oznámili sme už v «Lit. Listoch», že tretí sväzok nášho zborníka «Tovaryšstvo» je už v tlači. Odvážili sme sa vydať knihu nákladnú tuším i prismele, keď povážime, že žiadame od katolíckeho obecnstva zvláštne, aby kúpovalo knihu u nás drahú v takých časoch, v ktorých i lacná kniha nechváli sa valným odbytom. No odvážili sme sa, lebo ľúbime svoj národ, ktorému radi doprajeme i niečo nádhery a ľúto nám bolo tých slovenských pier, ktoré neboly by pracovaly, i tých pekných prác, ktoré by v rukopisoch spočívaly. Nelutujúc svojich namáhání a obetí, žiadali sme si podať národu knihu i obsahom i vystrojením cennú a pri neobyčajnej drahote — 6 korún — u nás predsa tak lacnú, ako podobnej knihy v iných rečiach ani u veľikých národov nedostať.

Aby et. obecnstvo vedelo, čo prinesie mu kniha, podávame tu články pre ňu určené:

O všemohúcnosti štátu. Dľa M. A. Štefan *Mišík*.

K životopisu Alexandra Rudnaya. Z latinského rukopisu ochraňovaného v biblioteke metropol. chrámu ostrihonského. A. *Kmeť*. S podobizňou a podpisom Rudnayho.

Záhľadné dejepisné otázky. Rozlušťuje Fr. V. *Sasínek*: I. Slovanská bohoslužba. II. K životopisu sv. Methoda. III. Slovanské kláštory v Uhorsku.

Spiritismus vo svojom pomere ku kresťanstvu. Dr. Štefan *Kmeť*.

Päť dní roku 1900 v Ríme. Heraklius *Porubský*. — S 25 obrazmi.

Sitno, a čo s neho vidieť. Píše Andrej *Kmeť*: I. Sitno. II. Baďan, (Brežnica), Pečenice, Bátorce, Bohunice, Almáš, Počuvadlo, Kláštava. III. Domaníky. IV. Cerovo, Náklo. V. Pokus roztriedenia predhistorických názvov slovenských. VI. Severne od Sitna: Štiavnica, Slavodol, Ilija, Kolpachy (Červení mnisi. Desatoro o cirkevných pamiatkach). VII. Teplá a Žakyl. Močiar. Pustý hrad. VIII. Sklené Teplice. Červený hrad. — S 19 obrazmi.

Krupinské bralce. A. *Kmeť*. S dvoma obrázkami.

Náhrobky. A. *Kmeť*, S 3 obrázkami.

Príspevek k počátkum historie slovenské. Lubor *Niederle*.

Nová Baňa. Spísal Karol *Dodek*: I. Úryvky dejepisné. II. Poloha Novej Bane. III. Pamätnosti cirkevné. IV. Obyvatelia Novej Bane, ich život a niektoré budovy. So 4 obrazmi.

Rozvoj prírodných vied v XIX. stoly. Napisal dr. Ján A. *Wagner*.

Výlet k Spišskému zámku. Od Št. *Mišíka*. S 5 obrázky.

Pltnícka odprava. Napísal Jozef *Bohúň*. — So 6 obrazmi.

Telegrafovanie bez drôtu. Rev. Jozef *Murgaš*. — S 2 obrazmi.

Spisovný jazyk slovenský. A. *Pictor*.

Nové náhľady o takzvaných koreňoch v reči. Martin *Hojič*.

Štefan Furdek, r. k. farár v Clevelande. O. Podáva Fr. *Richard Osvald*. — S podobizňou.

Všeličo z Ameriky. Píše Štefan *Furdek*: a) Z čoho žijú Slováci v Amerike? b) Kde bývajú Slováci v Amerike? c) Ako žijú naši Slováci v Amerike? d) Americké školy. e) Obchody. f) Spolky. g) Časopisy. S obrazom. (Podobizeň rev. Matúša Jankolu, predsedu I. K. S. Jednoty.)

Črty z katolíckej slovenskej farnosti v Piltston, Pa. Podáva Matúš *Jankola*. — S 1 obrazom.

Moderný šlabikár a počtár v Amerike. Vynález slovenský. Opisuje Štefan *Furdek*. — S 3 obrázkami.

Pessimismus a Slováci — *Margin*.

P. Andrej Kubina S. J. Napísal Martin *Kollár*. — S podobizňou.

Céyx a Halcyoné. Z Ovida poslovenčil Martin *Hojič*.

Ženský zákon. Obraz z Iudu v 4 dejstvách. Napísal Jozef *Gregor-Tajovský*.

Vianočná ruža. Novelletka. Napísal Fr. *Urbánek*.

Povesti z Iudu. Sosbieral A. *B-y*.

Rozpomienky na klášterské gymnásium. A. *Bielek*.

Básňami prispeli: Ďateľ, Dlhomír Poľský, Hojič, Sasínek, Somolický, Tichomír, Urbánek, Vlastenec. Spomíname básne *ilustrované*: Pri križi. *Tichomír*. — S jedným obrazom. — Pri studni. *Tichomír*. — S dvoma obrazmi. — Slovenské obrázky. Napísal *Dlhomír Poľský*: Drotári. Sklár. Sklenár. Handrár. — S 5 obrazmi.

Z článkov vidieť, že tretí sväzok sme môže postaviť sa vedľa druhého, ba v istom ohľade i hrdo pozerať naň. Ilustráciami — 83 obrazmi — prevýši ho nápadne. Z hotových príspevkov vybrali sme toľko, že to zaplní viac než 40 stránok tlačených; ostatné — a je ich pekne kôpka — museli sme odložiť na budúce, akokoľvek nám je toho veľmi ľúto.

Prosíme o láskavé skoré objednávanie a všestrannú podporu. My pracujeme darmo a pri tomto podniku pracujeme mnoho i obetujeme mnoho: preto prosíme šlachetné duše, ktorým Pán Boh viac požehnal, aby i ony niečo dobrovoľne obetovaly.

Cena jedného výtisku *porto*, s pridaním 12 hal. na nákladný list je 6 kor. 12 hal.; viazaného v plátne 8 kor. 92 hal., skvostného výtisku 9 kor. 32 hal. Katol. kňazia dostanú knihu i *erga sacra*. *

Z druhého sväzku máme ešte niekoľko výtiskov; ich odkúpenie (6 kor. za výtisk) by nám dobre pomohlo.

Všetkých priateľov slovenskej spisby prosíme, aby láskavým objednaním knihy dokázali, že sme všetci svoji;

* Prosili by sme, — ak by bolo možno — pre bohoslovcov a študujúcich výnimečne, nižšie ceny diela určiť. R.

bude nám to milým povzbudením k tomu, aby sme v ťažkej vydavateľskej práci neustávali.

Na Teplej (Lenge, o. p. Bělábánya) v deň sv. Michala archanjela 1900. *Fr. Richard Osvald*.

CHÝRNIK.

† **Alexander Erkel**, býv. direktor peštianskej opery, zomrel v nedeľu na Čabe. Nebožtik bol jeden z tých najlepších kapelníkov a v chladnokrevnosti sa mu nik nevyrovnal. Kto pod jeho «palicou» raz účinkoval, ten nikdy na to nezabudne, a milou rozpomienkou mu zostanú menovite jeho «reči», pri ktorých od oslovenia nikdy ďalej nedošiel. Pisateľ týchto riadkov vďačne sa bude na neho rozpomínať, ako na hudobníka, ktorý mu umožnil vniknúť i do tých vyšších mystérií absolútnej hudby. —rd.

Obnovený kostol. Príčinlivosťou dp. farára Jána Nováka vymaľovaný a obnovený bol farský kostol v Smoleniciach, v Prešporskej. Práce stály 2800 zl. Obec dala 1000 zl., ostatok patrón, gróf Jozef Pálffy, a jednotliví dobrodinci. Čisto a úhladne obnovený kostol dňa 7. t. m. požehnal dp. Pavel Jedlicsa, dekan a farár hornoořeňanský. Obnovené práce konal p. Ján Beránek, pozlacovač z Viedne.

Spolok sv. Mohora-Hermagora, podobný nášmu spolku sv. Vojtecha, má 78.596 údov; z ktorých pripadá na Štýrsko 26.796, na Gorutansko 6.368, na Kraňsko 30.106, na Prímorie 12.756 členov. Toľko členov mať a toľké nábožensko-mravné knihy mohol by vydávať i spolok sv. Vojtecha, keby u nás panovaly normálne lepšie pomery.

Čo stojí nová válečná loď? Práve dostavili v Pole novú válečnú loď «Szigetvár», ktorá dňa 29. t. m. pustená bude na more. Loď stála 3,200.000 korún, vnútorné zariadenie 340.000 korún a vyzbrojenie a válečný materiál stojí 520.000 korún. Celá vyzbrojená loď stojí tedy vyše 4 millionov korún.

Čínske príslovia. Tyger a hadi sú lepší, než sudcovia a súdni sluhovia. — Chráň sa za živa súdov a po smrti pekla. — Pre jeden process upadá do nešťastia desať rodín. — Desať zien, deväť ziarlivých. — Keď vyhráš pri súde mačku, prídeš pri tom o celú kravu. — Keď príde k súdu len jeden podozrivý chýr o tebe, nevytiahne ho ani 10 byvolov. — Bez učenia nestane sa nikto znamenitým, a drahokam, ak má mať cenu, musí sa obrúsiť.

Dar Krügerovi. Istý bohatý Hollandčan, pán z Amerie, odovzdal poslanectvu južno-africkej republiky v Brüsseli pozvanie, v ktorom ponúka präsidentovi Krügerovi svoj krásny zámok v Anderlechte k doživotnému obývaniu a dáva mu k dispozícii nielen celé vnútorné zariadenie, ale aj voz a kone.

Tri nové rumunské biskupstvá. Tieto dni sa začal sjazd pravoslávnych Rumunov v Libine. Vedením metropolitu Jána Metianu. Sjazd jednohlasne uzavrel, založenie troch nových rumunských biskupstiev v Uhorsku. Sídla týchto troch biskupstiev budú: Veľký-Váradín, Kľuž (Kolozsvár) a Temešvár. Založenie biskupstva veľkoveľadinského a kľužského je aj z hypotného ohľadu poistené. Na založenie temešvárskeho niet základiny, preto tak sa zdá že založenie tohoto odročia. Za veľkoveľadinského biskupa vyznačený je Vazul Mangra, za kľužského Ilarion Puškarin.

Cholera v Afganistáne. Z Petrohradu oznamujú: Dľa zprávy zdravotného úradu v Afganistáne vypukla tam v júni cholera a rozšírila sa tak rýchle po niektorých mestách, že sám Emir so svojou rodinou opustil sídelné mesto Nabal. Kam zasiahla, tam pustošila nákaza strašlivou prudkosťou. Tak v Kabule samom zomrelo vyše 4500 ľudí. Obyvateľstvo prehalo z mesta na západ. V polovici augusta epidemia prestala. Tiež v mestách Kandahar, Dzelalabad, Badaksan, Feisabad a inde vyžiadala si cholera značných obetí.

Vražda v Cegléde. Karol Nagy, od radosti že sa vyslobodil od vojančiny, dobre sa podkurážil v krčme. Tackajúc sa šiel domov; cestou začaly ho deti prekárať. Michal Pakozdi chcel deti odohnať, lež ku svojej ztrate, bo opitý šuhaj ho napadol, že čo sa vraj mieša do jeho vecí. Nato povstala bitka, do ktorej sa zamiešala i žena Pakozdiho. Nagy pochytil palicu a ženu tak ovalil, že na mieste skonala. Vraha chytili.

Samovražda jedného starca. V spišskom Kolačkove sa jeden 80-ročný starec istý Jakub Krutka obesil. Veru to veľmi smutná vec!

Pľúcna nákaza statku. V spišských Strážkoch pri Késmarku pre pľúcnu nákazu všetek rožný statok odobrali.

Vážne pre ct. obecnstvo. Müllerov dupplovano-elektromagnetický križ ači hviezda R. B. Nr. 86967, ktorý po celom Uhorsku oblúbený jest, má dnes jedno vysvedčenie po ruke, ktoré dôslovne uvádzame: Ctený Pán Müller! Nemôžem zamlčať, abych Vám moju najsrdečnejšiu vďaku nevyslovil, lebo jestli na svete učinlivého lieku jesto, nenie možno aby Vás prevýšil. Na jar tohoto roku bola moja matka, ktorá na žalúdok trpela a lúpaním napadnutá bola už tak zle, že vôbec nemali sme nádeje našu milovanú matku životu udržať. Bola ona viac kostre ľudskej podobná a nemohla žiadnym údom hýbať. Hľadal som utočište u Vášho liečivého aparátu križa to elektromagnetického R. B. Nr. 86967 a zkusil som ku môjmu najväčšiemu zadiveniu, že moja matka po štvorotýždňovom nosení Vášho aparátu lôžko opustila a teraz sa chvála Bohu docela zdravo a dobre cíti. Ani nenie možno dostať sa na srdce klásť každému, kto na také choroby trpí, by sa na Vás obrátil a Váš požehnaný aparát sebe obstaral. Prijmite pane Müller, v mene našej rodiny ešte raz našu najsrdečnejšiu vďaku a milý Pán Boh nech Vám zehná a za Váš vynález sa Vám odplatí. Značím sa s povďačnosťou a úctou Juro Barth v. r. v Baračke, dňa 18. júla 1900.

DOPISY.

Zpod Starého Hradu.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Mám šťastie sa vám pochváliť, ako nám naši osvietení, veľkomožní a urodzení páni liberáli pomáhajú.

So dňa 5-ho augusta v čísle 37-mom «Opravdového Kresťana» uverejnená je chváloreč Imricha Haydina držaná v Rajci na liberálnom shromaždení, o chudobnej a nešťastnej obci Nezbuď-Lúčke, asíce: «viete sa roz-pamätať, že tohoto roku vyhorela jedna malá a chudobná obec v tomto okrese, asíce Nezbuď-Lúčka. Vyhorela tak, že občania nemali kde si ľahnúť, nemali čo jesť. A pýtajte sa tých chudákov vyhorelcov, že v čase tej najväčšej biedy, z tých pánov, ktorí tu tak mnoho rozprávali, či len jedon sa ich opýtal, čo ich bolí; či utrel im slzy ranené, dal im nocľahu, nejakú podporu, alebo vytiahol z tarnistry aspoň kústik toho chleba? Ani jeden! A viete kto im pomôhol? Ten mnoho hanený hlavný slúžny, ktorý nie len v okrese, nie len v stolici, ale po celej krajine zoberal pre nich a sozbieral im toľko, aby im aspoň prvý okamýh biedy bol poľahčený».

— Nuž pane Haydin, za takú lásku ja by som sa nie veľmi poďakoval, keď ja, od koho na žobraka spravený som, musel sa uspokojiť s tým, že sa mi len niekoľko rázy najjest dá. A potom, veď to pána hl. slúžného, ako prvého okresného a politického úradníka, v prvom rade i svätou povinnosťou je, aby v páde nešťastia ľudu i svojou úradníckou pomocou prispel. Ďalej, nesrovnáva sa ani tá reč pána Haydina, že «a viete kto im pomôhol?» s tým slovom, «aby im aspoň prvý okamýh biedy bol poľahčený!» Nuž teda na okamýh sa najedli, a za okamýh na vnivoč vyšli, teda okamýh s okamihom sa pomôhol? O, beda vám, žobráci pri takých pomocách! — Nuž a ako-že vám ináč ešte pomáhajú teda?

Prišli vám síce po tom nešťastnom ohni ta, ale tiež neviete prečo! Snáď na bravčovú pečienku?

No, tá bola až veľmi priškretá. A inšej ten hladný hosť nenechal; tuším prišli ten rozľútený ľud potešiť, len aby uspokojili ich, lebo im prisľúbili, že to, to železničné riaditeľstvo — od ktorej to všetko zhorelo — vystaví na svoje útraty tak, že sa ani žalovať viac nebudú, že vraj vyhoreli.

No prešli týždne, prešlo pol roka a prichodí i zima, a kde nič tu nič od nikiaľ; iba kedy-niekedy len tak na oko ponúkli tej obci 4000 zlatých. Nuž potom na také sľuby neprijala obec tie peniaze; lebo ani len po stovke by nebolo padlo na 48 numier.

A opravdu chudáci ako-že biedia? Nuž takto. Ktorý je ešte trochu lepší gazdik a nebol ešte celkom po ušy v dlhoch zatopený, kde ktorý môhol požičať si do 3—4

stovák zl. a postavili si múriky, tiež len na rozkaz pána slúžneho, lebo že drevené chalupy už nesmú byť, a na vrchy t. j. krovy už nemajú z čoho a požíčky dostať nemôžu nikde. Ti ale chudobnejší, musia snáď zase len cez krutú zimu na tých holých vatrách po cigáňsky sa jari dočkať.

Nuž rozmysli si teraz drahý čitateľu; či to zasluhuje takej chvály, ako sa tí páni v rajci vychvaľovali? Zaiste mi odpovieš, že kto sa takto chváli, tej chvály je nie hoden!

Nuž a prečo-že sa tí páni nevychvaľujú s tým teda, čím nás už obdarili? Asnád už aj im smrdí to, a veru o tom teraz ani nemuknú; lebo vedľa, že poďakovania zato nedostanú.

Ďalej oznamujem veľactenej Redakcii, že v sveto-
chýrnom námestovskom okrese je ustavičný poplach, ponevác tam už od mesiaca v obci Slanica 6 rázy horelo, a vždy po 4—5 domov alebo bočných stavýsk zhorelo skrz neznámeho podpaľača, ktorého po dnes žandarmeria nemôže vypátrať, a každý deň podklady nachodia; z tej príčiny i štvrt hodiny od Slanice, v mestečku Bobrove dňa 8-ho októbra ráno o 9-tej hodine skrz podpaľača zhorely 2 domy, panská krčma i so zadnými staviskami. Všeobecne myslí sa, že sú to politické figle!

Ponevác ale ja už času k ďalšiemu rozpisovaniu sa nemám, ctenej Redakcii ostávam najvernejší slušobník,
Starohradčan.

Z Békášmederu.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Dôstojný Pán Redaktor!

V tom presvedčení, že Vám a i všetkým ct. spolu-
bratom a čitateľom nášho milého «Kresťana» vďačne bude počuť, ako napreduje záležitosť sriadenia sa našej účastinárskej spoločnosti ku malostracínskej bani na šede uhlie, odhodlal som sa sdeliť Vám ten pokrok, ktorý sa dosiaľ stal. — To, myslím, bude dobre účinkovať aj na tých, ktorí dosiaľ váhajú prihlásiť sa za účastinárov, trebárs by im tých 25 zl. čili 50 korún, ktoré na každú jednu účastinu *hneď spolu s podpisom poštovou poukážkou k rukám pp. O. Kmeťa do Brenčova (pp. Berencsfalu v Honte) poslať treba*, žiadnej prekážky nerobilo. Lebo mnohí sú, čo jedon nedelný deň tolkéto peniaze minú bez toho, aby to pocítili, alebo za to niečo nadobudli, kdežto v prítomnom páde stane sa patričný, kto si týchto 50 korún ne utuje, spolumajiteľom bani, nadobudnúc si to povedomie, že aj malými peňazmi možno veľké diela vyvieť a nie len boháčom a veľkým bankárom, lež aj malým ľuďom je možno súčasť sa na podnikoch, ktoré sú milliony hodné a tým, čo sa za ne rozhorlia, značný úžitok donášať budú.

A veru je to krušno vidieť, ako zaberajú cudzo-
zemci všetky naše zemské poklady do dráпов svojich, ako koristia značný ošoh a my, domorodí praobyvatelia vlasti svojej, popri nich mozolovať musíme — len pre našu vlastnú nerozhodnosť, neodôvodnenú nedôveru a pochybnosť u nás samých. Preto je tisícnásobne pote-

šiteľná tá zkušenosť, ktorú teraz máme pri tomto pod-
niku, kde noví ľudia vystupujú na javište, dodávajúc sme-
losti váhavým, ospalým.

Títo odhodlaní a smelí, veci dobre porozumejúci zaslužia teda, aby boli zejména oznámení. I prihlásili sa teda dosiaľ za účastinárov: 1. Ján Kruty, z Cliff Mine Box 3. Allegheny Co Pa. v N. of America 8 účastín; 2. Inocenc Smolko, farár v Rusbachu 1 úč.; 3. Ján Dospivá, išpán v Lapispataku v Šariši pán Lemeš 10 úč.; 4. Jozef Palásthy, strojník a zámočník v Budínpešti, VII. okr. Csömöri ut 120. č. 2 úč.; 5. Ďuro Matuska, sú-
kromník v Sereďi 10 úč.; 6. Jozef Školník z Hlohovca 11 úč., dovedna 42.

Ponevác sa ale mnohí spytujú p. vyšmenovaného pokladníka, že jako majú tie účastiny podpísať, a kedy tie peniaze nane poslať, preto držím za potrebné tu všetkým pochybujúcim to naučenie dať, že by si kúpili za jedon halier takú červenú poštovú poukážku (póstaual-ványlap), na ľavej strane na tých 2 čiarach vypísali svoje krstné (rodné) meno a priezvisko a dolu na tom práznom priestore tieto slová: «Prihlasujem sa na 1—2 lebo 10 účastín malostracínskej uhelnej bani a posielam na každú jednu po 50 korún nádvku». Potom vyplní miestá, kde summy treba vypísať a adres pp. O. Kmeťa, zanesie na poštu aj s peniazmi, prilepí na pravej strane marku zodpvednú summe peňazi, tieto tam odčíta, dostane na to recepis a odíde domov s tým uspokojením, že peniaze svoje dobre uložil do takého podniku, v ktorom sa zklamáť nemožno, lebo ložiská uhlia sú tu, uhlie sa dorába a predáva tak, že ledva stačíme zákazkám vyhoveť. — Skladané peniaze opatruje predbežne miláčok národa slovenského, neuhonnej povahy kňaz Ondrej Kmeť, farár preňčovský, ktorý vedie soznam o prihlásivších sa účastinároch, ukladajúc nimi složené peniaze do poštovej sporitelni na meno: «Malostracínskej účastinárskej baňskej spoločnosti» — teda celkom na bezpečné miesto. — A tak, bratia i sestry, smelo napred!

Fr. Kabina, predseda doč. spr. rady.

Zo Spiša.

Dôstojný Pán Redaktor!

Nie zadržmo je Spiš Spišom, lebo jeho obyvatelia ešte vždy spia, nehýbu sa, nedávajú žiaden znak života. Len veľmi zriedka pretrhne tento spánok kde-tu krátky dopis, ktorého obsah je obyčajne skrúsené vyznanie, že veru spíme. Ale sa nenazdávajú, že aj môj dopis je takéto vyznanie. Nie! Teraz Vás už predsa môžem upovedomiť, že sa hýbeme, a to tak mocno, že až liberálom hnáty praštia. Ak by ste mne nechceli uveriť, ráčte si prečítať úvodný článok peštianskeho «Abendblata» zo dňa 1. októbra b. r. V tomto časopise jeden staro-lubovenský «staro-liberál» asi takto fantaziruje: Liberálna strana je vo Spiši vo veľkom nebezpečenstve, lebo je nie zorganizovaná. Nie tak ľudová strana; tá sa silno organizuje. Počet privržencov ľudovej strany zo dňa na deň rastie. Ľudáci v každom okrese chcú postaviť protikandidáta, a niet úfnosti, aby proti nesmiernej agitácii

ľudovej strany dakde liberálny kandidát mohol byť vyvolený. Pán Arányi v ľubovenskom okrese možno že ešte prejde, ale tiež len tak, ak všetky liberálne sily napneme. Keď *heckaplánom* skrže kancelaragraf položili *na pysk košík*, rozišli sa oni po dedinách, aby v spoločenskom živote v záujme ľudovej strany agitovali. *Dedinskí kňazia* — Dorpfafen — nie len že duševne ohlupujú ľud, ale aj *hmotne* ho chcú do svojej moci dostať. Všetky katol. kruhy, katol. mládenecké, tovarišské a *potravné spolky čili konzumy* sú nič inšie, ako hniezda agitácie ľudovej strany. Ľudová strana má v každej dedine agentúru, a dedinský kňazia by sa roztrhali za ňu, zvláštne ale *novolubovenský kňaz*, atď. atď. I napomína a prosí liberálov, aby sa aj oni čím skorej zorganizovali. — Takto lamentuje dáky ostrokrevný liberál — jako sa on podpísal — staroliberál, v spomenutom kazárskom časopise, a aby tých dedinských kňazov a heckaplánov od tejto agitácie odstránil, spomína aj osobu osv. pána biskupa spišského, hovoriac o ňom, že sa žiadná protiliberalná agitácia so smýšľaním jeho na skrže nesrovnáva. Mysleli by ste teda dľa toho dopisu, že ľudová strana vo Spiši na mocných nohách stojí. Ale horká jeho brindza! Staroliberálovi sa toto len snívalo. Aspoň v našom ľubovenskom okrese ľudovú stranu bohužiaľ len z chýru poznáme, preto staroliberál môže spokojne spať.

A keby nie Arányi so svojimi tisícami, ale dáky zo susednej Galicie privandrovavší opajesený kazár vystúpil, takmer čisto katolícki voličia nášho okresu aj toho bez všetkého odporu vyvolia. Vie to síce aj staroliberál veľmi dobre, lenže jeho inde svrbí.

Vo svojom dopise spomína, že dedinskí kňazia, heckapláni chcú — jako si to on namyslel — ľud hmotne do svojej moci dostať, že zakladajú *potravné spolky čili konzumy*; a najväčší zub má na novolubovenského kňaza. Odtiaľ teda to vejkanie.

Abyste aj vy porozumeli, musím Vám povedať niečo o Starej-Lubovni, odkiaľ pán staroliberál svoj dopis poslal.

St.-Lubovňa je mestečko na hranici Uhorska ležiace, od Galicie asi na dve hodiny vzdialené, a má do 3000 duší. Každý kazár, ktorý z Galicie vlast našu oblažíť pride, najsamprv sa tu zastaví, a len keď sa už tu opieril, ďalej stúpa. Asi pred dvadsať rokami bola tu ešte len jedna židovská rodina, teraz ich je už do päťsto duší. V jakom počte riasli títo nevolaní hostia, v takom počte brali irečtí obyvatelia mesta St.-Lubovne do ruky palicu a utekali za more, aby každodenný chlieb pre seba a pre svoju rodinu tu vyhľadávali. — Obyvatelia St.-Lubovne sú remeselníci a zvlášte tkáčske remeslo tu veľmi prekvitalo. Akonáhle ale povstala v Késmarku fabrika na plátno, táto jedným úderom zničila a do tej najväčšej biedy uvrhla všetkých tkáčov, ktorí sa teraz museli alebo roľníctva chytiť, alebo do Ameriky utekať. Iné remeslá tiež zo dňa na deň klesajú, a k tomu ešte väčšie kupectvá zaujali kazári, následkom čoho ceny potravných článkov a iných vecí ustavične sa dvihaly. Krémy sa tiež rozmnožily, pálenka sa pila, roľa za roľu išla až sme sa

tam octli, že už doteraz vyše 500 obyvateľov vyvandrovalo. Toto sa stalo v meste, no a v okolitých dedinách je ešte väčšie to zpuštošenie, ktoré títo privandrovani kazári narobili. Ozaj božská prozreteľnosť to bola, ktorá nám vzbudila z pomedzi našich duchovných jedného, v osobe novo-lubovenského pána farára, ktorý vidiac toto všeobecné puštošenie, zaplakal nad ľudom svojim, a obeťoval sa jeho telesnému i duševnému dobrobytu. Podporovaný súc inými duchovnými pánmi začal zakladať *potravné spolky*, menovite v St.-Lubovni, v Novej-Lubovni, v Jakubjanoch a vo Višňom-Ružbachu. Samo sebou sa rozumie, že tým zafal kazárom do živého. Vysoké ceny, veľký rebach na skutku splasnul, lebo teraz, jestli chcú niečo zarobiť, musia aj oni ceny dľa spolkových cien ustáliť. Okrem toho medzi svojimi veriacimi založil spolk kresťanskej striezlivosti, a aby svojich veriacich nielen hmotne, ale i duševne pozdvihol, založil vo svojej farnosti katolícky kruh, jedným slovom celou silou pracuje na tom, aby ľud svoj z rúk židovských vyslobodil, aby zotročený ľud ku povedomiu ľudskému priviedol. Toto, a nič viacej, je tá veľká ľudová agitácia, ktorá staroliberálovi oči kole. Zo staroliberála teda nie starosť o liberálneho vyslanca, ale rozhorčenie pre ztratenie to kšeftu hovorí.

A teraz ešte jedno slovo k vám pane staroliberále! Z vašeho dopisu hnev a nenávisť oproti nášmu duchovenstvu kypí. Že kto ste, poznáme vás dobre po vašom dopise, ako vtáka po perí. Nemajte strachu o vašich liberálnych kandidátoch, prejdú oni všetci, lebo napriek všetkej tej agitácii ľudovej väčšia čiastka ľudu spišského je ešte vašim židovskoliberalným šafárením tak znemravnělá, že vám pri budúcej voľbe, koho sa len vašej dušičke zažiada, za vyslanca vyvolí. Ale ani preto sa nemáte čo hnevať, že si nedáme zo seba poslednú kožu sodrať. Tie brízganiny ale, ktoré vy na naše duchovenstvo kydate — si dobre zapamätáme. Vieme to dobre, že vy len toho kňaza uctíte — ale aj toho len pred jeho očima — ktorý za zotročený vami ľud ani križom slamy nepreloží, ktorý s vami do jedného mecha fúka.

My ale kresťanskí voličia okresov spišských, či sa ani teraz neprebudíme? Jeden privrženec židovskoliberalnej, križ sv. tupiacej strany brízga na naše duchovenstvo preto, že nás ochraňujú pred zderstvom, že nám otvárajú oči, že nás poučujú, ako by sme mohli ľahšie dýchať, myslí si, uderím pastiera a rozprehnú sa ovce. Jestli sme doteraz spali, nech nás toto prebudí. Zriadme sa v mocný šik v tábore ľudovej strany; nepodporujeme žiadného ani mladého ani starého židoleberála, ani v súkromnom ani vo verejnom živote; svolajme im tak, že sa aj tie naše bralá tatranské ozývať budú:

«Nech žije ľudová strana!»

Spišiak.

Na obnovenie Marianskej studienky na Hore Levočskej.

Sbierka od Michala Bešky na pútnickom mieste v Malej Veske 16 korún 28 hal., N. N. 3 koruny. Milodary na túto studienku možno poslať redakcii «Kresťana».

Odkazy redakcie.

Ct. čitateľov zvlášte upozorňujeme na náš článok: «Zkáza remeselníka». Písal ho jeden pán majster obuvnícky; ktorého meno na konci článkov uverejníme. Je tu dokázané patrne, že liberalismus za krátky čas na vnivoč vyvedie bez výnimky každého remeselníka. — **Veridicus**. Ačkoľvek nám zazlievajú že nemlčíme, my preto pravdu tajiť nebudeme. S malou opravou v budúcom čísle. Vrelé vďaky! — **K. Č. v Žiline**. Prečítame a prepracujeme, a v čas vhodný aj uverejníme. — **Marek J. J.** Váš dopis je husto a drobnými písmenami písany na úplných 3 hárkoch, teda na 12 stranách. To sa môže len vo viacerých číslach (5—6) uverejniť. Načo tak premnoho píšete? Však je to dobré aj pravdivé: ale čo, keby každý tak písal? Teda prosíme pomeškať, bo máme toho mnoho. — **Slečna Viola**. Veršov máme peknú zásobu. Prosíme pomeškať kým príde rad i na Vás. — **K. J.** Pokúsime sa ho vyhľadať. — **Tinák István**. V budúcom čísle. — **Slavinský**. Našou kritikou mienili sme Vás len povzbudiť. Škoda, že «Na Všetechsvätých» nedošlo prv. My tu musíme rukopisy už vo štvrtok dávať do čísla, ktoré až o 10 dní vŕnde. Tak sme dali i verš — a Váš prišiel pozde. Príde v budúcom čísle. Vrele ďakujeme! — **L'udák v Prievidzi**. Budeme sa snažiť uverejniť Váš dopis, už či prv lebo neskôr. — **Jeden z občanov v Kútoch**. Akosi nezbadali sme Váš dopis. Odpusťte! Hneď v budúcom č. musí prísť. Vďaka a pozdrav! — **Prievidčan**. Máme aj druhý dopis od Vás. Ak bude možno príde kedy-tedy. — **Spišiak**. Dopis je v tomto čísle. Že u vás je všetko sozidovstelené to sme vedeli. Z toho by nasledovalo, žeby u vás ľudová strana najsilnejšia mala byť. Že tomu nie tak, nič nerobí. Príde doba, ktorá donúti každého, aby šiel ľudu práva ratovať. Lebo ak neoratuujeme práva ľudu, že ten ľud úplne zahynie — a to nezadlho — to je isté. A tá všeobecná zkáza otvorí oči mnohým, a narobí nám hrdinov. Len zo pár rokov ešte, a každý presvedčí sa, že nemožno viac pohovieť si tichým bezstarostným životom, keď ľud hladý mrieť a chalupy opustené padať budú. A keď ľud bude zobračky, bude zobračke všetko: viera, mravy, škola, chrám a nezabudme: aj fara. — **S. Ž. vojak Budapešt**. Odpusťte, dostali sme práve teraz mnoho veršov od výtečných básnikov. Tedy až pozdejšie môžeme Vaše prepracovať a upotrebiť. Možno že ich ponúkneme do kalendára. «Východ slnka» je skutočne pekná báseň. Ale nám odpíšte na svoju statočnosť, že ste túto báseň od nikiaľ nespísal; potom ju hneď uverejníme. — **J. H. . . ský**. Ďakujeme Ti, že si nás poctil tvojou výbornou prácou! V budúcom č. príde. Boh Ti zehnaj vo všetkom. Srdečný bratský pozdrav! — **H. J. v L. (nitrianska st.)** Adresa je: «Slovenský Denník» Budapešt VIII., Aggteleki u. 2. Vychodí každý deň i v nedeľu. Cena jedného čísla 1 kr. ale len v Bpešti. Na vidiek obyčajne len 50 čísiel pošlú k rozpredaju. Po mestách ho nájdete. Akého je smeru, posúďte z toho, že ho v Trenčíne a Rožnave zakázali predávať. Je nie politický. — **B. V. v Š.** Kalendáre predávajú ale len v dome svojom. Teda chodí s nimi, alebo vykrikovať by nebolo radno. Ačkoľvek tlačivá predávajú uhorské zákony nezabraňujú. Iba z nemeckých časov jesto jedno nariadenie, ktoré ale dnes platnosti nemá. Len teda predávajú smelo! — **Jedenást občanov z vidieka at.ď.** V budúcom čísle. My budeme sami písať L. Cvajfúsovi. — **Jednoročný dobrovoľník v S.** Pán Boh Vám ráčiz odplatí za krásne práce. Už nám to dávno chybelo, ale nevedeli sme si rady dať. Platíť nám nemožno: sme chudobní. Len prosíme odpísať, či Vám môžeme do kasárne posielat politický časopis riadne a

či naraz všetky patričné čísla. — **Dr. Janda v Čerma-
noch**. Vám poslal vp. Spuller dopisnicu, žiadajúce od Vás «Listy Adiny». Na dopisnici poznamenáva: «Nástupca Redaktora (to že ja) trochu viac zaoberá sa s národnostnou vecou nežli treba». — Vy tú istú dopisnicu bez poštovej trovy poslal ste na «ľudovú kanceláriu» do Budapešte. Nám to doručili: nuž ale nevieme čo ste s tým ráčil mieniť. Nebol by ste tak láskavý ako bývalý redaktor Krestana poučiť nás, ako máme mlčať o krivdách svojej krve? *Et tu mi fili?!* — a či Vás vp. Spuller poveril jeho kartu Vám písanú do kancelára poslať? Pekne od Vás že ste si predsa raz spomnul aj na Krestana. Slúchame, že veľmi rozširujete «Lud. Noviny». Nuž a tie nezaoberajú sa s národnou vecou? — **Dlhomír Poľský**. Na stotisíckrát Vás pozdravujeme! Boh Vám zaplať a zehnaj!

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecstvo, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značen. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 klgr. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 7·40—7·90 kor., peštianska 7·—7·45 kor., z Bäcky 7·40 kor., banátská 7·30 korun.

Raž: 6·60—7·05 kor.

Jačmeň: na krm 6·——— korún, do pálenice ——— kor., na várku ——— kor.

Ovos: 5·50—— kor.

Kukurica: 6·50—— kor.

Múka pšeničná po 100 kil.

Číslo:	0	1	2	3	4	5
Cena:	26·40	25·20	23·80	22·60	22·10	20·70
		6	7	7½	8	
		19·—	15·70	14·70	11·60	

Otruby po 100 kil.: drobné 8·80 korun, hrubé 8·80 korun.

Strova: *Fazula* veľká biela a okruhlá po 7·75.

Proso: 5·60—5·70 kor., všetko po 50 kil.

brnavá 7·——, pestrá 5·——, drobná 9·25—9·75, cudená ———. **Hrach**: 10·—12·—, lúpaný 18·——. **Šušovica** horsia 11·——, lepšia 14·——. **Mak**: 25·—26·—, všetko po 50 klg.

Semená: Červená datelina nová 75·—80·—. Lucerna 64·—66·—, všetko 50 klg.

Sviňská masť 124—126·—, Slanina $\frac{3}{100}$ 120·— $\frac{4}{100}$ 116·—, udená dobrá slanina 116·— po 100 klg.

Lekvár srbský transito 14·75— po 50 klg.

Petrolej trojkrižový 44·—, dvojkrižový 42·— za 100 klg. netto.

Olej repcový 76·— za 100 klg.

Spirit odanený rafinovaný 116·50—, denaturovaný 37·—37·½.

Spisy redakcii zaslané.

Noviny Malých, s mnohými obrázkami. Ročník II. č. 1. Dostať v knihtačiarňi Jána Bežu a spol. v Senici. Vychádzajú predbežne v neurčitej dobe. Jedno číslo stojí 4 halieri.

Mariacella v Stýrsku. Opisali Frant. V. Sasinek a Rupert Rehák. Vydal Martin Kollár, farár v Nádaši a Redaktor «Katol. Novin» v Trnave. Tlačou Adolfa Horovitz. Cena 20 halierov.

KAROL MOLLER

vínokupec

v Trnave, Belokráľ u. č. 433.

doručuje

Biele stolové víno I litrovej fľaši 40 kr.
 Biele pečienkové víno z pivnice p. gr. Teľkyho 50 kr.
 Muškátové biele z roku 1895 s obsahom 6-7 l. od
 gr. Teľkyho 75 kr.
 Perla Karpátov, výbor vína z roku 1892, 0-6 l. Zvlášte
 pre chudokrevných a zotavujúcich sa chorých.
 Prázdne fľaše príjmu sa nazad po 10. halieroch ak
 môj nápis je na nich.

Vina v sudoch.

Od 50 l. vyše bez dane po 100, 200, 300 l. atď.

Terajšia cena stolového vína je po 100 litroch 26 kor.

" " pečienkového vína " " 34 " "

NAŠA NÁDEJ,

mesačné sošity k poklone prevelebnej Sviatosti Oltárnej
 a ku cti prebl. Panny Marie.

Vydáva Tlačiareň Svätého Gerharda
 v Budapešti (VIII., Práter-utca 44.), sem sa majú posiela
 predplatky a reklamácie. Predplatná cena týchto obráz-
 kových výborných sošitov je len 1 zlatý na celý rok.

Veľká Novina,

čili:

**La Sallesteské Proroctvo,
 a Veľká Pliaga Sveta,**

razom objednané sú k dostaniu za

55 krajeiarov.

K dostaniu jedine

v tlačiarňi Sv. Gerharda, Budapešť Práter-u. 44.

Neslýchaná lacnota!

1 kgr. bársakej farby olejovej farby
 50 hal. (25 kr.)

1 kgr. Prima Patent Lá Firnis 72 hal.
 (36 kr.)

Samopozlatník.

Každý môže si sám pozlatiť obrazy lebo zrkadlo
 spolu so štetcom 1 fl'asa 50 hal. (25 kr.)

Dostať

v Rudolfa Brüll

dieľnovom sklade

Budapešť, IX. Üllői-út 91/a.

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kríž!

R. B. Nr. 86967 uzdra-
 vuje a rozveseľuje, za čo
 dobre stojíme pri lámke,
 lúpaniu, astmatických
 galibách, beznivosti hu-
 čaniu uší, migrenu,
 bolesti, záduhu, isebli, bladosťi závratu, zlému sluchu, nemo-
 ciam nervov, influenze, žltosti, krčom žalúdka, ischiasu,
 udieraníu krve, krčom, proti všeobecnej slabosti a. t. d.
 I 20-ročné choroby byly už takým spôsobom
 odstránené.

Nie tajní

prostriedok!

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecenstvo,
 že môj apparát nemá sa pomýliť s apparátom Voltu, ktorý
 na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v
 Rakúsku je zakázaný, kdežto moja dvojnásobne magnetiční
 kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily
 zvláštnym spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek,
 ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol
 uzdravený, naspät' dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo
 pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 krun. ktorý je len pre deti
 a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 krun. Pri ťažkých chorobách
 zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebovať.

Len pre zastaralé choroby a influenzy. S dobiereku alebo
 s vopredným poslaním peňazi rozposiela hlavná ústredná
 predávajúca miestnosť pre vlast' a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,

Budapešť, V., Vadász-u. 42. M. Kálmán-u. na rohu.

Založená 1735.

*

Telefon 395.

Mestská lekáreň k**ČIERNEMU ORLOVI****Temešvár,**

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adressa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je
 najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným
 reumatickým chorobám, proti trhaniu, boľasti nervov, pich-
 niu, boleniu zubov atď. Účinok je istý a chytrý, obyčajne
 po 1—2 natrení. Nesčíselné vďakočinenie to dokazujú. Cena
 fľaše 2 koruny, cena fľaše na prábu 1 koruna.

Vodka na prsá a na plúca: Výt'ah z kolociera s
 vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom
 výborného výsledku, doposiaľ je neprekábatým prostried-
 kom hojacim, uľavujúcim a soslňujúcim zvlášte pri kašli,
 somárskom hurute, pri zlých plúcach, pri plucovom hurute,
 pri zachripnutí atď. Vela vďakočinení potvrdzuje istý výse-
 dok tohoto prostriedku. Cena jednej fľašky 2 koruny, fľašky
 na prábu 1 koruna.

Krv čistiace pilulky temešvárskej mestskej
 lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytro a prajne
 účinkuje bez toho, že by prameňom krčov bola, alebo aj
 v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky
 odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute,
 pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých
 chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatulka 42
 halierov, šest' škatuliek 2 koruny, 10 halierov.

Tieto vyprobované a za výborné uznane
 prostriedky dostať jedine v temešvárskej
 mestskej lekární, a len vtedy sú oprav-
 divé sú-li obdarené obrannou známku
 a podpisom. A preto varujeme sa falšo-
 vaných a napodobňovaných falošných vecí.

Posielame s doberkou, alebo pred-
 bežným poslaním summy (i s pričinením
 32 halierov na balikovanie a poštové
 útraty) Objednané vyše 10 korún franco.

Do pozornosti pánom roľníkom!

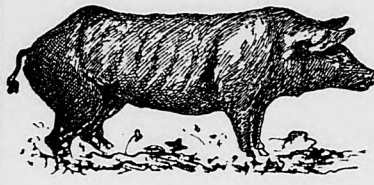
Každoročne objednávate mnoho hospodárskych strojov, a to z väčšej čiastky od firiem, ktoré Slovákom a kresťanom nežičia. Stroje sú obyčajne z ďaleka, drahé a v mnohých pádoch plané.

Kto potrebuje a chce si objednať **dokonalé, solídne a trváce hospodárske stroje**, — lebo príslovie je: čo je dobré, je i lacné, — nech sa obráti na nižepodpísaného a žiada si cenník jeho hospodárskych strojov. Tento sa mu dopošle zdarma a franko. Veď už i železničný dovoz z Bytče je lacnejší, nežli z Nemecka, z Rakúska alebo z Pešti.

Michael Treskoň,

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje
v Bytči (Nagy-Bittse).

Pozornosti našich hospodárov

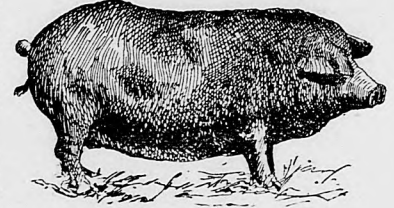

čo najvršie odporúčame po celom svete rozšírený a za výborne účinkujúci uznalý liek

proti dúlu sviň,

ktorý obmedzuje šírenie sa choroby tej; výbornou svojou chemickou slohou nielen od rozličných chorôb zachráni ošpané, ale aj vykrmeniu týchto v najväčšej miere pripomáha; o čom mnoho tisíc ďakujúcich listov a osvedčení svedčí. — Cena spolu s návodom jedného pôvodného polkilového balíka je

koruna 1. —
jednokilového väčšieho
koruna 1.80
19 kilového balíka franco
posiela

Szent-István gyógyszertár Somogy-Szill.

Taktiež tam je k dostaniu, pri lámke, lúpaniu, rheume, pri neduhoch krížov a iných kostí znamenite účinkujúci

Balsam proti lámke ktorý už premnohým prinavrátil úplne zdravie, — o čom pôvodné dokumentá svedčia. Pri riadnom užívaní povyháňa akékoľvek neduhy kostí, organizmus nápadne posilňuje, a týmto spôsobom jeho prirodzená vlastnosť je, že telu mladistvú ohybkosť dodáva.

Cena jednej pôvodnej **kor. 1.40.** Jednej väčšej pôvodnej skl. i s návodom je **kor. 2.40**

Sporivá Hospodino!

Vy potrebujete

z pravdivého „**Franck**“ ovho kávového dodatku
„len asi polovic tol'ko“ jako

z podležších surrogátov (kávový dodatok) a obdržíte predsa jednu — **vel'mi tuhú** — kávu!

Vezmite teda len jednu polovičku dávky, aby káva príliš tuhá (alebo horká) nebola.

Ku «čiernej» káve: s **4** ližičkami bôbovej kávy **1** ližička «Franck»

kávovho
dodatku

« «mliekovvej» « « **3** ližičkami bôbovej kávy **1** ližička «Franck»

«

« «obilnej» « « **2** ližičkami bôbovej kávy **2** ližičky «Franck» ovho sladového «

pri «odvare» na $\frac{1}{4}$ litra vody **7** grammov «Franck»

kávovho
dodatku

pri «zabáraní» « $\frac{1}{4}$ litra vody **10** grammov «Franck»

«

Táto **Výdatnosť** posobí skutočne „**Zašporovania**.“